

STANOWISKO
KOMISJI SKARBNIKÓW UNII METROPOLII POLSKICH IM. PAWŁA ADAMOWICZA
W SPRAWIE WSKAZANIA PRIORYTETOWYCH ZMIAN
W SYSTEMIE FINANSÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Komisja Skarbników Unii Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza mając na uwadze konieczność ustabilizowania finansów samorządów na kolejną kadencję rekomenduje podjęcie niezbędnych i pilnych działań w celu ich uzdrowienia.

1. Urealnienie i stabilizacja wysokości subwencji oświatowej- tj. powiązanie wysokości subwencji z wartością PKB do poziomu 3% .
2. Pełna rekompensata dla JST skutków zmian podatkowych z lat 2019 - 2022 wraz z wprowadzeniem mechanizmów systemowych zabezpieczających JST przed skutkami ewentualnych, przyszłych zmian w podatkach stanowiących dochód JST tj.
  - zwiększenie udziałów JST w dochodach z PIT oraz objęcie udziałem JST w podatku dochodowym pobieranym w formie ryczałtu,
  - urealnienie poziomu referencyjnego dochodów JST z PIT i CIT i jego rozdzielenie względem tych źródeł,
  - podział rekompensat między JST proporcjonalnie do rzeczywistych strat
3. Usunięcie wad systemu wyrównawczego (tzw. „ Janosikowe”) stwierdzonych m.in. przez Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu sygnalizacyjnym z dnia 26 lutego 2013 r. (sygn. akt S 1/13) tj.
  - zmiany wartości współczynników determinujących wysokość wpłat,
  - urealnienie liczby mieszkańców.

Zmiany wprowadzone przez rząd w latach 2019 - 2022, doprowadziły do drastycznego uszczuplenia dochodów własnych JST, w szczególności tych pochodzących z udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT). Ubytki te nie zostały samorządom w pełni zrekompensowane, a przyznawane częściowe ich rekompensaty nigdy nie miały charakteru systemowego przybierając formę doraźnych, przyznawanych z roku na rok i według nie zawsze przejrzystych kryteriów „zapomóg”.

Te niekorzystne zmiany w zakresie podatku PIT, będącego najważniejszym elementem systemu dochodów własnych JST (zwłaszcza na poziomie gmin) oraz drastycznie rosnące koszty realizacji zadań publicznych doprowadziły de facto do załamania się systemu finansów samorządów lokalnych.

Aby skutki tych zmian zatrzymać i przywrócić stabilność finansową JST Komisja Skarbników UMP im. Pawła Adamowicza rekomenduje pełną rekompensatę dla JST skutków zmian podatkowych z lat 2019 – 2022. **Aby zrekompensować JST ubytki dochodów z PIT o 46 mld zł, tj. doprowadzić je do kwoty 93,5 mld zł** konieczne jest: po pierwsze włączenie do podziału pomiędzy budżet państwa i JST dochodów z podatku ryczałtowego PIT, a po drugie ustalenie w puli powiększonej o ryczałt - udziałów dla JST następującej wysokości:

- udział JST - 69,25% (+ 18,06 pkt proc.):
  - gminy - 53,15% (+ 13,81 pkt proc.),

- powiaty - 13,93% (+ 3,68 pkt proc.),
- województwa samorządowe - 2,17% (+ 0,57 pkt proc.).
- udział budżetu państwa - 30,75% (- 18,06 pkt proc.).

Największym obciążeniem budżetów JST stanowią wydatki na oświatę. Jednocześnie od roku 2016 wzrasta w niespotykanym wcześniej tempie niedofinansowanie oświaty z części oświatowej subwencji ogólnej – luka finansowa w oświacie samorządowej rośnie o niemal 3 mld zł rocznie. Osiągając obecnie niespotykaną wcześniej wartość 37 mld zł. Dlatego w opinii Komisji Skarbników UMP konieczna jest zmiana ustawy o dochodach JST w zakresie ustalania wysokości tzw. subwencji oświatowej poprzez powiązanie jej z PKB w wysokości nie mniejszej niż 3%. Wprowadzenie tego rozwiązania spowodowałoby wzrost wysokości subwencji oświatowej dla JST o prawie 37 mld zł i pozwoliłoby m.in. na sfinansowanie zapowiadanej na 2024 r. 30% podwyżki nauczycielskich wynagrodzeń.

Ponadto Komisja Skarbników UMP rekomenduje Sejmowi X kadencji oraz rządowi wprowadzenie modyfikacji w systemie wyrównawczym (tzw. Janosikowym) poprzez usunięcie wad tego systemu stwierdzonych m.in. przez Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu sygnalizacyjnym z 26 lutego 2013 r. (sygn. akt S 1/13). W tym celu zmodyfikowana powinna zostać treść stosownych przepisów (art. 29 oraz art. 30) ustawy o dochodach JST.

Realizacja tych rekomendacji odniesie pozytywny skutek stabilizując system finansowy JST zarówno po stronie dochodowej jak i wydatkowej. Działania te jednocześnie przywrócą samorządom zdolność do planowania i realizacji projektów rozwojowych przynoszących korzyść społecznościom lokalnym, a przez to całej Polsce.

Warszawa, 30 listopada 2023 r.

Przewodniczący Komisji Skarbników Miast UMP

Krzysztof Maczkowski
Skarbnik Miasta Łodzi

